

НАПРЯМ 7. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Бовсунівська Ірина Володимирівна

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державне некомерційне підприємство «Державний університет
«Київський авіаційний інститут»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-481-1-55>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА МЕХАНІЗМИ

Глобалізація стала однією з ключових тенденцій сучасного світу, що впливає на всі сфери суспільного життя, включаючи економіку. В умовах глобалізації держави стикаються з новими викликами, які потребують ефективного державного регулювання економічних процесів.

Глобалізація означає інтеграцію національних економік у світову систему через розвиток міжнародної торгівлі, фінансових потоків, технологічного прогресу та транснаціональних корпорацій. Основні риси цього процесу: лібералізація торгівлі та фінансових ринків; інтенсифікація міжнародних економічних відносин; прискорене поширення технологічних інновацій; посилення конкуренції між країнами та компаніями; вплив міжнародних організацій (МВФ, СОТ, Світовий банк) на національні економіки.

Вплив глобалізації на державне регулювання економіки проявляється через зміну пріоритетів державної політики. З одного боку, країни змушені адаптувати своє законодавство та економічні

механізми до світових стандартів, а з іншого – зберігати власний економічний суверенітет та захищати національні інтереси.

Глобалізація значною мірою впливає на державне управління економікою. У зв'язку з цим актуальним стає питання пошуку ефективних механізмів та підходів до державного регулювання економіки, що дозволяють забезпечити її стабільність та конкурентоспроможність в умовах зростаючої міжнародної інтеграції. Наукові дослідження в галузі публічного управління та адміністрування виокремлюють кілька ключових теоретичних підходів до державного регулювання економіки:

1. *Кейнсіанський підхід* – передбачає активне втручання держави в економіку шляхом регулювання попиту та пропозиції через бюджетно-податкову та грошово-кредитну політику. Кейнсіанська теорія передбачає активне втручання держави в економіку через фіскальну політику, державні витрати та стимулювання попиту. Вона застосовується у періоди економічних спадів для запобігання рецесії. Наприклад, під час кризи 2008 року уряди багатьох країн використовували цю модель для підтримки фінансових ринків і стимулювання економіки через державні інвестиції [1].

2. *Неоліберальний підхід* – ґрунтується на принципах мінімізації державного втручання та розвитку ринкових механізмів. Неолібералізм, навпаки, базується на мінімальному державному втручанні та вільному ринку. Прихильники цього підходу вважають, що ефективність ринку забезпечується конкуренцією, а регуляторна роль держави повинна бути обмежена. Яскравим прикладом є політика «рейганоміки» в США та «тетчеризму» у Великій Британії у 1980-х роках [1].

3. *Інституціональний підхід* – фокусується на ролі державних та суспільних інститутів у регулюванні економіки, що забезпечує стійкість та ефективність управління. Цей підхід підкреслює роль інститутів у забезпеченні стабільного економічного розвитку. Інституціоналісти вважають, що держава має створювати сприятливі умови для економічного зростання через законодавчу та регуляторну

підтримку, а також через розвиток соціальних та економічних інститутів.

4. *Ендогенний підхід (стейкхолдерський підхід)* – враховує внутрішні фактори розвитку країни та орієнтується на інновації, науку та освіту як драйвери економічного зростання. У сучасних умовах набуває популярності концепція багаторівневого управління, де державне регулювання економіки враховує інтереси різних стейкхолдерів: бізнесу, громадянського суспільства, міжнародних організацій [1].

Механізми державного регулювання економіки

Для реалізації стратегій державного регулювання економіки використовуються різні механізми, які можуть бути поділені на такі групи:

1. *Фінансово-економічні механізми* – включають податкову політику, бюджетне планування, субсидії та дотації.

2. *Адміністративно-правові механізми* – передбачають законодавче регулювання, антимонопольну політику та ліцензування.

3. *Соціально-економічні механізми* – спрямовані на підтримку соціального захисту, розвиток трудового потенціалу та забезпечення рівних економічних можливостей.

4. *Інноваційно-технологічні механізми* – сприяють розвитку наукових досліджень, підтримці стартапів та технологічних кластерів.

Глобалізація вносить суттєві корективи у функціонування національних економік, що потребує адаптації державного управління до нових викликів. Основними факторами, що впливають на ефективність регулювання в умовах глобалізації, є: міжнародна економічна інтеграція та зростання відкритості ринків; вплив транснаціональних корпорацій та міжнародних фінансових інститутів; цифровізація економіки та поширення технологій; екологічні виклики та необхідність сталого розвитку.

Виклики державного регулювання в умовах глобалізації

1. *Фінансові кризи* – нестабільність світових фінансових ринків ускладнює регулювання економіки.

2. *Податкова конкуренція* – країни знижують податки для залучення інвестицій, що може призводити до бюджетних дефіцитів.

3. *Транснаціональні корпорації* – їх вплив на національну економіку часто перевищує можливості державного регулювання.

4. *Кліматичні зміни* – необхідність переходу до «зеленої» економіки вимагає нових механізмів регулювання.

5. *Цифровізація* – розвиток цифрової економіки створює виклики щодо контролю за фінансовими потоками та кібербезпеки.

Перспективи державного регулювання

1. *Розвиток міжнародного співробітництва* – посилення координації між країнами, наприклад, у межах G20, COT, ЄС.

2. *Зміцнення фінансової стабільності* – запровадження механізмів контролю за фінансовими ризиками та обмеження спекулятивних операцій.

3. *Інклюзивне економічне зростання* – створення рівних можливостей для всіх громадян через соціальні програми та підтримку малого бізнесу.

4. *Сталий розвиток* – адаптація економічної політики до екологічних викликів.

5. *Цифрове регулювання* – розробка законодавчих норм щодо штучного інтелекту, криптовалют, електронної комерції.

Державне регулювання економіки в умовах глобалізації вимагає комплексного підходу, який поєднує традиційні механізми та новітні інструменти. Виклики глобалізації зумовлюють необхідність реформування економічної політики, адаптації регуляторних механізмів до нових умов, а також посилення міжнародного співробітництва. Успішність державного регулювання залежить від здатності урядів адаптуватися до змін, балансуючи між свободою ринку та суспільними інтересами. В умовах глобалізації ефективне державне регулювання економіки потребує гнучкого поєднання різних підходів та механізмів. Використання сучасних стратегій державного управління дозволяє забезпечити економічне зростання, конкурентоспроможність та соціальну стабільність. З урахуванням

глобальних тенденцій важливим є впровадження інноваційних методів регулювання, що сприятимуть адаптації національних економік до нових умов розвитку.

Література:

1. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт.; за ред. О.А. Довгаль, Н.А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.